υποτεθεί ότι είναι δυνατόν να δημιουργηθεί πλάνη στους καταναλωτές, η πλάνη αυτή θα αφορά το δευτερεύον ζήτημα του τόπου καταθέσεως του σήματος και όχι το βασικό ζήτημα της ποιότητας του προϊόντος, ούτε των επιτακτικών αναγκών που ανάγονται στην εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών, διότι, πρώτον, ο συνετός επιχειρηματίας τον οποίο ενδιαφέρει η ύπαρξη νομικής προστασίας λόγω καταθέσεως σήματος είναι σε θέση να ενημερωθεί πλήρως σχετικά και, δεύτερον, ο καταθέτων σήμα επιδιώκει προεχόντως την προστασία αυτή, ενώ η δυνατότητα επιθέσεως μιας ενδείξεως για την ύπαρξη της προστασίας αυτής έχει παρακολουθηματικό μόνο χαρακτήρα.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-238/89 *

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1. Η εταιρία P. J. Dahlhausen & Co., εναγομένη της κυρίας δίκης, εμπορεύεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φίλτρα αίματος τα οποία εισάγει από την Ιταλία. Ο ιταλός κατασκευαστής επιθέτει στα φίλτρα και στη συσκευασία τους το σήμα « Miropore », ακολουθούμενο από το γράμμα R μέσα σε κύκλο. Εκτός από το σήμα με την εν λόγω προσθήκη και τις λοιπές ενδείξεις που αναφέρονται στη χρήση για την οποία προορίζεται το προϊόν, τον κατασκευαστή, τις διαστάσεις και τις ημερομηνίες παραγωγής και λήξεως, οι οποίες υπάρχουν σε όλες τις συσκευασίες, ο κατασκευαστής επιθέτει την επωνυμία της εναγομένης (ως διανομέα) στη συσκευασία των φίλτρων τα οποία της παραδίδει.

Η εταιρία Pall Corp., ενάγουσα της κυρίας δίκης, ενήγαγε, μεταξύ άλλων, την Dahlhausen ζητώντας να παύσει να θέτει το γράμμα R μετά το σήμα « Miropore » στα φίλτρα αίματος που κυκλοφορούν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με την αιτιολογία ότι το σήμα αυτό δεν προστατεύεται στη Γερμανία. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η χρησιμοποίηση του γράμματος R αποτελεί, κατά την ενάγουσα, παραπλανητική διαφήμιση απαγορευμένη βάσει του άρθρου 3 του γερμανικού νόμου περί αθεμίτου ανταγωνισμού (UWG). Το άρθρο αυτό έχει ως εξής:

« Ο κατά τις εμπορικές συναλλαγές επί σκοπώ ανταγωνισμού παρέχων παραπλανητικές ενδείξεις όσον αφορά την εμπορική κατάσταση, ιδίως την ποιότητα, την προέλευση, τον τρόπο παραγωγής, τις τιμές των καθ' έκαστον εμπορευμάτων ή βιομηχανικών ή εμπορικών υπηρεσιών ή του συνόλου των προσφερομένων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, τους τιμοκαταλόγους, τον τρόπο κτήσεως ή την πηγή των εμπορευμάτων, την ύπαρξη ανταλλαγμάτων, την αιτία ή τον σκοπό της πωλήσεως ή την ποσότητα των διαθεσίμων εμπορευμάτων, μπορεί να εναχθεί επί παραλείψει της χρησιμοποιήσεως των ενδείξεων αυτών. »

Το εθνικό δικαστήριο θεωρεί ότι η αιτουμένη απαγόρευση είναι επιβεβλημένη σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία, διατηρεί όμως αμφιβολίες ως προς το αν μια τέτοια απαγό-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ρευση αποτελεί ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

Κατόπιν τούτων, το Landgericht του Μονάχου Ι με Διάταξη της 29ης Ιουνίου 1989, αποφάσισε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης, να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου το Δικαστήριο αποφανθεί προδικαστικώς επί των ακολούθων ερωτημάτων:

« 1) Αποτελεί η απαγόρευση εμπορίας εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας των εμπορευμάτων των οποίων η ονομασία ακολουθείται από το γράμμα R όταν το σήμα δεν προστατεύεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας — απαγόρευση στηριζομένη στο άρθρο 3 του UWG (γερμανικού νόμου περί αθεμίτου ανταγωνισμού), σύμφωνα με τη νομολογία των δικαστηρίων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας —, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, απαγορευόμενο κατά το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, κατά το μέτρο που η εν λόγω απαγόρευση εφαρμόζεται και όταν το σήμα προστατεύεται σε άλλο κράτος μελος;

2) Είναι δυνατή η εφαρμογή του άρθρου 3 του UWG, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, προς προστασία των εννόμων αγαθών που απαριθμούνται στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ; »

2. Η Διάταξη του Landgericht του Μονάχου Ι πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Ιουλίου 1989.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν:

— η Pall Corp., ενάγουσα της κυρίας δίκης, εκπροσωπουμένη από τον δικηγόρο Μονάχου Pagenberg,

— η P. J. Dahlhausen & Co., εναγομένη της κυρίας δίκης, εκπροσωπουμένη από τον δικηγόρο Μονάχου Donle,

— η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπουμένη από τους Ernst Röder, Regierungsdirektor του Υπουργείου Οικονομικών Υποθέσεων, και Horst Teskes Ministerialrat του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

— η Κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένη από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας, εκπροσωπουμένη από τη S. J. Hay, του Treasury Solicitor's Department,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον νομικό της σύμβουλο Jörn Sack, επικουρούμενο από τη Renate Kubicki, υπάλληλο του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αποσπασμένη στη νομική υπηρεσία της Επιτροπής.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Σύνοψη των γραπτών παρατηρήσεων που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

3. Η εταιρία Dahlhausen, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή προτείνουν να δοθεί ως απάντηση ότι απαγόρευση όπως η προκειμένη αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, το οποίο δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ούτε από επιτακτικές ανάγκες ούτε βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης.

Η *Dahlhausen* θεωρεί ότι η εν προκειμένω εφαρμογή του άρθρου 3 του UWG αντίκειται στο άρθρο 30 της Συνθήκης, καθόσον δημιουργεί εμπόδιο για τις εισαγωγές, κατά το μέτρο που τα προϊόντα για τα οποία πρόκειται μπορούν να πωλούνται στην Ιταλία όπως ήδη παρουσιάζονται, η δε μεταβολή της εμφανίσεώς τους αυτής μόνο για τη γερμανική αγορά θα ήταν εις βάρος της αποδοτικότητας της εμπορίας τους, οπότε το εμπόρευμα δεν θα εισαγόταν πλέον στη Γερμανία.

Το εμπόδιο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογείται λόγω επιτακτικών αναγκών, όπως η εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών και η προστασία του καταναλωτή, διότι προς προστασία των συμφερόντων αυτών δεν είναι απαραίτητο να απαγορευθεί η επίθεση σήματος συνοδευομένου από σημείο ενδεικτικό του ότι το σήμα προστατεύεται αν η προστασία αυτή υφίσταται πράγματι στο κράτος μέλος προελεύσεως. Κατά το γερμανικό δίκαιο, η ένδειξη R δεν σημαίνει ότι το σήμα είναι κατατεθειμένο στη Γερμανία.

Οι εδαφικοί περιορισμοί των δικαιωμάτων επί του σήματος εντός της Κοινότητας δεν δικαιολογούν κατ' ανάγκην την απαγόρευση χρησιμοποιήσεως της ενδείξεως της προστασίας του σήματος εντός χωρών άλλων εκτός εκείνης όπου παρέχεται η προστασία αυτή. Η Dahlhausen επικαλείται, σχετικώς, την απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984, Prantl, σκέψη 27 16/83, « Bocksbeutel », Συλλογή 1984, σ. 1299, κατά την οποία η άμυνα των καταναλωτών και η εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών πρέπει να εξασφαλίζονται με τον αμοιβαίο σεβασμό των νομίμων και παραδοσιακών συνηθειών που κρατούν στα διάφορα κράτη μέλη. Κατά την Dahlhausen, το γεγονός ότι οι όροι της προστασίας του σήματος στα διάφορα κράτη μέλη δεν είναι οι ίδιοι δεν αλλάζει τίποτε, τουλάχιστον σε περίπτωση που είναι δυνατός ο προσδιορισμός της χώρας προελεύσεως στην οποία προστατεύεται το σήμα.

Όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή, η Dahlhausen προσθέτει ότι ο σκοπός του σήματος είναι να δειχθεί από ποια επιχείρηση προέρχεται το εμπόρευμα και όχι σε ποια διοικητική αρχή έχει κατατεθεί το σήμα.

Και αν ακόμα ένας μικρός αριθμός γερμανών καταναλωτών μπορεί να νομίζει ότι το R σημαίνει πως το σήμα προστατεύεται επισήμως στη Γερμανία, η αποφυγή της εσφαλμένης και όχι διαδεδομένης ερμηνείας αυτής δεν αποτελεί επιτακτική ανάγκη, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που έχει η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων για την κοινή αγορά.

Εξάλλου η Dahlhausen θεωρεί ότι στην παρούσα υπόθεση πρέπει να ακολουθηθεί η ίδια συλλογιστική όπως και στην απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 1984, Kohl κατά Ringelhan & Rennett, σκέψη 15 (177/83, Συλλογή 1984, σ. 3651), κατά την οποία η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως διακριτικού γνωρίσματος μόνο και μόνο επειδή θα μπορούσε να δημιουργηθεί στο κοινό πλάνη ως προς το αν τα εμπορεύματα είναι εγχωρίας ή αλλοδαπής προελεύσεως συνιστά διάκριση εις βάρος των εισαγομένων εμπορευμάτων.

Η Dahlhausen προτείνει να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα η εξής απάντηση:

« Η εφαρμογή του άρθρου 3 του UWG κατά τρόπον ώστε να απαγορεύεται στην εναγομένη να εμπορεύεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φίλτρα αίματος φέροντα το σήμα " Miropore " ακολουθούμενο από το γράμμα R μέσα σε κύκλο, πράγμα που σημαίνει ότι το σήμα έχει κατατεθεί στην Ιταλία, προσκρούει εν προκειμένω στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ. »

Η *Ιταλική Κυβέρνηση* είναι της γνώμης ότι απαγόρευση όπως η προκειμένη αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορευόμενο βάσει του άρθρου 30 της Συνθήκης. Η προσθήκη του R ουδόλως αλλοιώνει την ουσία του σήματος, η δε προέλευση, όπως και η ποιότητα, του προϊόντος προκύπτουν σαφώς από τα στοιχεία που αναγράφονται στη συσκευασία. Κατά συνέπεια, η προστασία των καταναλωτών και η εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών δεν τίθενται σε κίνδυνο.

Η Ιταλική Κυβέρνηση προτείνει, επομένως, καταφατική απάντηση στο πρώτο ερώτημα και αρνητική στο δεύτερο.

Η *Επιτροπή* αποκλείει, κατ' αρχάς, την εν προκειμένω εφαρμογή της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων στον τομέα της παραπλανητικής διαφημίσεως (ΕΕ L 250, σ. 17). Το R απλώς και μόνο πληροφορεί τους ανταγωνιστές σχετικά με την ύπαρξη προστατευομένου σήματος, χωρίς όμως να παρέχει καμία ένδειξη ως προς το ίδιο το σήμα, δεν επιτρέπει δε, μεταξύ άλλων, να συναχθούν συμπεράσματα σχετικά με το κράτος στο οποίο έχει γίνει η κατάθεση η ως προς την ποιότητα του προϊόντος. Επομένως, το R δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί μορφή διαφημίσεως κατά την έννοια του άρθρου 2 της προαναφερθείσας οδηγίας.

Κατά την Επιτροπή, η εν λόγω απαγόρευση συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, μη δυνάμενο να δικαιολογηθεί ούτε βάσει του άρθρου 36 ούτε από επιτακτικές ανάγκες, οι οποίες μπορούν να λαμβάνονται υπόψη μόνο προκειμένου περί μέτρων εφαρμοζομένων αδιακρίτως επί εγχωρίων και επί εισαγομένων προϊόντων. Προκειμένου να αποφανθεί επί της απαγορεύσεως, το εθνικό δικαστήριο διακρίνει ακριβώς δύο περιπτώσεις: την ύπαρξη προστασίας κατά το γερμανικό δίκαιο και την ύπαρξη προστασίας μόνο κατά το δίκαιο άλλου κράτους μέλους (πρβλ. την προαναφερθείσα απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 1984). Μια τέτοια διάκριση αναλόγως της προελεύσεως του προϊόντος δεν επιτρέπεται να γίνει, αφού ως βάση λαμβάνεται η αρχή του ισοδυνάμου των σημάτων ύστερα από την εναρμόνιση του δικαίου των σημάτων.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτείνει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στα ερωτήματα:

« Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης της ΕΟΚ έχουν την έννοια ότι η από εθνική έννομη τάξη προβλεπομένη απαγόρευση πωλήσεως και θέσεως σε κυκλοφορία με την προσθήκη του διεθνούς σημείου R εμπορευμάτων κατασκευαζομένων σε άλλο κράτος μέλος, των οποίων το σήμα προστατεύεται στο κράτος αυτό,πρέπει να θεωρείται ότι συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό και επομένως ότι απαγορεύεται. »

4. Κατά την εταιρία Pall και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η εν λόγω απαγόρευση δεν συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών και επομένως δεν αντίκειται στο άρθρο 30 της Συνθήκης.

Η Pall υποστηρίζει ότι το R δεικνύει ότι στη χώρα όπου χρησιμοποιείται υπάρχει κατατεθειμένο σήμα. Αυτό προκύπτει από τον εδαφικό χαρακτήρα του δικαιώματος επί του σήματος καθώς και από τις υφιστάμενες διαφορές όσον αφορά τις εθνικές διαδικασίες και τις προϋποθέσεις καταθέσεως των σημάτων στα διάφορα κράτη μέλη. Επομένως, η ένδειξη ότι το σήμα είναι κατατεθειμένο μπορεί να δημιουργήσει πλάνη σε περίπτωση που το σήμα δεν έχει στην πραγματικότητα κατατεθεί στην οικεία χώρα. Εξάλλου, η προσθήκη μιας τέτοιας ενδείξεως πρέπει να θεωρείται ως πράξη αθεμίτου ανταγωνισμού έναντι των λοιπών ανταγωνιστών. Αν η κατάθεση ενός σήματος σε οποιοδήποτε κράτος της Κοινότητας αρκούσε για να δικαιολογήσει τη χρησιμοποίηση του R, δεν θα γίνονταν πλέον καταθέσεις σημάτων παρά μόνο στις χώρες όπου γίνεται απευθείας καταχώριση, καθώς θα αποφεύγονταν οι χώρες όπου εφαρμόζεται σύστημα προελέγχου και προβλέπεται διαδικασία προβολής αντιρρήσεων.

Κατά την Pall, το πρόβλημα στην παρούσα υπόθεση, αντίθετα από την προαναφερθείσα υπόθεση « Bocksbeutel » (απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984), δεν είναι η παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, αλλά η δημιουργία φαινομένου μη ανταποκρινομένου στην πραγματικότητα ως προς την ύπαρξη δικαιώματος επί του σήματος, πράγμα που πρέπει να απαγορεύεται ένεκα επιτακτικών λόγων σχετικών με την προστασία του καταναλωτή.

Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται αδιακρίτως επί εγχωρίων και επί εισαγομένων προϊόντων. Επιπλέον, η εν λόγω απαγόρευση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αισθητό εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Είναι απλούστατη η χρησιμοποίηση μιας και μόνης συσκευασίας για όλες τις χώρες, στην οποία να αναγράφεται το κράτος στο οποίο είναι κατατεθειμένο το σήμα. Η απαίτηση να υπάρχει ρητή σχετική αναφορά δεν συνιστά διάκριση, καθόσον ο κατασκευαστής δεν είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιεί το R.

Η Pall προτείνει, επομένως, την ακόλουθη απάντηση:

« Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ δεν εφαρμόζεται επί απαγορεύσεως της χρησιμοποιήσεως ενδείξεως περί προστασίας σήματος, όταν η προστασία αυτή παρέχεται εντός άλλου κράτους της Κοινότητας αλλ' όχι εντός του κράτους όπου ισχύει η απαγόρευση. »

Η *Βρετανική Κυβέρνηση* θεωρεί ότι η προσθήκη του R, που εμφαίνει ότι πρόκειται για σήμα κατατεθέν, δημιουργεί πλάνη στους πελάτες και στους ανταγωνιστές, αν το σήμα δεν είναι κατατεθειμένο στη χώρα όπου πωλούνται τα εμπορεύματα. Η κατάσταση αυτή θα αλλάξει μόνον όταν δημιουργηθεί κοινοτικό σήμα· ο δικαιούχος ενός τέτοιου σήματος θα έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί ένδειξη περί καταθέσεως όπως το R οπουδήποτε εντός της Κοινότητας.

Αν, κατά το παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, που χαρακτηρίζεται από σημαντικές διαφορές όσον αφορά τις προϋποθέσεις προστασίας των σημάτων, γινόταν δεκτό ότι η εντός κράτους μέλους κατάθεση αρκεί ώστε να μπορεί ο κατασκευαστής να δημιουργεί την εντύπωση ότι το σήμα προστατεύεται σε όλα τα κράτη μέλη, αυτό θα σήμαινε διάκριση υπέρ των κατασκευαστών των κρατών μελών όπου η καταχώριση επιτυγχάνεται ευκολότερα, ενδεχομένως δε θα οδη-

γούσε σε « forum shopping » όσον αφορά την επιλογή των χωρών καταθέσεως των σημάτων.

Κατά τη Βρετανική Κυβέρνηση, η υπόθεση « Bocksbeutel » (προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984) διαφέρει από την παρούσα από άποψη πραγματικών περιστατικών και συνεπώς δεν αποτελεί νομολογιακό προηγούμενο. Ειδικότερα, στην υπόθεση « Bocksbeutel », παρόλο που το σχήμα της φιάλης μπορούσε να δημιουργήσει πλάνη στον καταναλωτή, από την ετικέτα προέκυπτε σαφώς το είδος και η προέλευση του οίνου· αντίθετα, στην παρούσα υπόθεση η πραγματική κατάσταση δεν προκύπτει από τη συσκευασία.

Εν προκειμένω, θα ήταν δυνατόν να προστεθούν ορισμένα στοιχεία δίπλα στο R, όπως « σήμα κατατεθέν στην Ιταλία », ώστε το σύνολο των ενδείξεων να μπορεί να χρησιμοποιείται σε όλες τις χώρες χωρίς να δημιουργείται πλάνη. Η προσθήκη αυτή θα κόστιζε ελάχιστα και δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά διάκριση, καθόσον μάλιστα το αν θα τεθεί ή όχι το σύμβολο R εξαρτάται αποκλειστικά από τον κατασκευαστή. Επομένως, ο κατασκευαστής θα μπορούσε εύκολα να αποφύγει την εν λόγω απαγόρευση — που δεν προσκρούει στο άρθρο 30 της Συνθήκης — είτε μη αναγράφοντας το R είτε προσθέτοντας ένδειξη εμφαίνουσα σαφώς την πραγματική κατάσταση.

5. *Η Γερμανική Κυβέρνηση*, ενώ προτείνει κι αυτή κατ' αρχήν αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα, θεωρεί ωστόσο ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το εθνικό δικαστήριο καταλήξει σε ορισμένες πραγματικές διαπιστώσεις, η απαγόρευση θα μπορούσε να κριθεί αντίθετη προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα υπαγορεύεται από την προαναφερθείσα οδηγία 84/450 για την παραπλανητική διαφήμιση. Εθνικά μέτρα σύμφωνα με την οδηγία αυτή δεν συνιστούν εμπόδιο στις συναλλαγές κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Στη Γερμανία το άρθρο 3 του UWG εγγυάται πλήρως την εφαρμογή της οδηγίας και πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως αυτής.

Από το άρθρο 2, περίπτωση 2 (« παρουσίαση ») και από το άρθρο 3, στοιχείο γ, της οδηγίας (δημιουργία φαινομένου περί κατοχής δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας) προκύπτει σαφώς ότι η προσθήκη του R δίπλα στο σήμα αποτελεί διαφήμιση κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας.

Προκειμένου να κριθεί αν πρόκειται για παραπλανητική διαφήμιση, πρέπει να εξετασθεί αν για ένα σημαντικό μέρος των ενδιαφερομένων προσώπων, ιδίως των αγοραστών, η απλή χρήση της ενδείξεως R σημαίνει κατ' ανάγκη ότι το σήμα προστατεύεται στη χώρα όπου πωλείται το εμπόρευμα. Η Γερμανική Κυβέρνηση είναι της γνώμης ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διευκρινίσει το ζήτημα αυτό με τη βοήθεια αποδεικτικού μέσου, για παράδειγμα βάσει σφυγμομετρήσεως της κοινής γνώμης.

Αν οι αποδείξεις οδηγήσουν σε τέτοια διαπίστωση — πράγμα για το οποίο αμφιβάλλει η Γερμανική Κυβέρνηση — απομένει να εξακριβωθεί, πάλι από το εθνικό δικαστήριο, αν η σύγχυση που προκαλείται στο πλαίσιο των κατηγοριών των ενδιαφερομένων είναι ικανή να παραβλάψει τις συνθήκες του ανταγωνισμού.

Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, η νομική σημασία της συγχύσεως που προκαλείται στο πλαίσιο μιας μειοψηφίας ανθρώπων δεν εξαρτάται μόνον από ορισμένο ελάχιστο αριθμη-

τικό όριο, αλλά προσδιορίζεται και κατόπιν σταθμίσεως των υφισταμένων συμφερόντων στην οποία προβαίνει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, το εθνικό δικαστήριο βάσει αξιολογήσεων υψηλοτέρας στάθμης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και η αναδρομή στις νομικές αρχές τις οποίες καθιερώνει το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

Η βάσει δικαστικής αποφάσεως απαγόρευση προσθήκης της ενδείξεως R δίπλα στην ονομασία ενός προϊόντος που κατασκευάζεται σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας όταν στο άλλο αυτό κράτος μέλος η ονομασία αυτή απολαύει προστασίας ως σήμα έχει δυνάμει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Κατά συνέπεια, δεν είναι σύμφωνη προς την οδηγία περί παραπλανητικής διαφημίσεως παρά μόνον αν από την κυρία δίκη προκύπτει, επί τη βάσει τόσο των πραγματικών διαπιστώσεων όσο και της αναγκαίας σταθμίσεως των υφισταμένων συμφερόντων, ότι πράγματι για ένα σημαντικό, από νομική άποψη, μέρος των κατηγοριών των ενδιαφερομένων προσώπων ή απλή προσθήκη του R σημαίνει προστασία στο οικείο κράτος βάσει του δικαίου περί σημάτων και ότι αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις επί των συνθηκών του ανταγωνισμού.

Ακόμα και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, είναι κατ' αρχήν επιτρεπτή η θέσπιση απαγορεύσεως στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου δυνάμει του άρθρου 7 της οδηγίας, το οποίο επιτρέπει την εξασφάλιση ευρύτερης προστασίας. Στην περίπτωση αυτή, όμως, το απαγορευτικό μέτρο πρέπει να εκτιμάται βάσει των αρχών που έχει διατυπώσει το Δικαστήριο ελλείψει σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως. Επομένως, ένα τέτοιο μέτρο δικαιολογείται μόνον αν είναι απαραίτητο προς ικανοποίηση επιτακτικών αναγκών σχετικών με την εντιμότητα των εμπορικών συναλλαγών ή την προστασία των καταναλωτών. Κατά τη γνώμη της Γερμανικής Κυβερνήσεως, δεν υφίσταται τέτοιου είδους επιτακτική ανάγκη όταν η χρησιμοποιουμένη ονομασία είναι αντικειμενικώς ακριβής, όταν δηλαδή η προστασία που εξασφαλίζεται με το σήμα υπάρχει πράγματι σε άλλο κράτος μέλος, ενώ δε παρερμηνεύεται ενδεχομένως από μια μικρή μειοψηφία ενδιαφερομένων που θα νομίζουν ότι το σήμα προστατεύεται στην οικεία χώρα βάσει του δικαίου περί σημάτων, η επίμαχη ένδειξη ουδόλως πραπλανά τη μεγάλη πλειονότητα των κατηγοριών των προσώπων στα οποία απευθύνεται.

Κατά συνέπεια, η Γερμανική Κυβέρνηση προτείνει τις ακόλουθες απαντήσεις στα υποβληθέντα ερωτήματα:

« 1. α) Όταν η διάθεση στο εμπόριο προϊόντων που φέρουν την προσθήκη R δίπλα στην ονομασία τους, ενώ στη χώρα για την οποία προορίζονται το σχετικό σήμα δεν απολαύει προστασίας, αποτελεί παραπλανητική διαφήμιση κατά την έννοια της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα της παραπλανητικής διαφημίσεως (ΕΕ L 250, σ. 17 επ.), η απαγόρευσή της δεν είναι μέτρο ισοδύναμο προς ανεπίτρεπτο ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, ακόμα και όταν η εν λόγω απαγόρευση εφαρμόζεται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το σήμα απολαύει προστασίας εντός άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

β) Παραπλανητική διαφήμιση κατά την έννοια της οδηγίας υπάρχει μόνον όταν από τη διαδικασία της κυρίας δίκης προκύπτει, βάσει τόσο των διαπιστώσεων πραγμάτων όσο και της αναγκαίας σταθμίσεως των υφισταμένων συμφερόντων — που γίνεται λαμβανομένης υπόψη της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων — ότι ένα σημαντικό, από νομική άποψη, μέρος των κατηγοριών των ενδιαφερομένων προσώπων πιστεύει πράγματι, μόνο και μόνο λόγω της προσθήκης του R, ότι υφίσταται εθνική προστασία του σήματος, τούτο δε έχει επιπτώσεις επί των συνθηκών του ανταγωνισμού. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να προβεί στις αναγκαίες διαπιστώσεις πραγμάτων.

γ) Στην παρούσα υπόθεση, η απαγόρευση χρησιμοποιήσεως της ενδείξεως R, που σημαίνει ότι το σήμα απολαύει νομικής προστασίας, απαγόρευση στηριζομένη στο άρθρο 3 του UGW, ενώ δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής οδηγίας περί παραπλανητικής διαφημίσεως, αντίκειται στις διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας.

2. Τα εθνικά μέτρα κατά της παραπλανητικής διαφημίσεως πρέπει, κατ' αρχήν, να εκτιμώνται εν αναφορά προς την οδηγία 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17)· κατά το μέτρο που επιτρέπεται από την οδηγία, η θέσπιση πιο εκτεταμένων εθνικών προστατευτικών μέτρων πρέπει να δικαιολογείται από επιτακτικές ανάγκες σχετικές με την τήρηση της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών και την προστασία των καταναλωτών (άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ)».

G. C. Rodríguez Iglesias
εισηγητής δικαστής